

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****KEVSER DEMİR VE SÜLEYMAN DEMİR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2021/51512

Karar Tarihi : 28/1/2026

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucular : 1. Kevser DEMİR

2. Süleyman DEMİR

Vekilleri : Av. Gulen Çağın KALELİ KOÇER

Av. Kadriye KAYA

Av. Veysel YAVUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kolluk görevlilerinin güç kullanması nedeniyle meydana gelen yaralanmalar, kolluk görevlilerinin hakaret ve tehdidi ile bu konu hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasasının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüşüne karşı birinci başvuru cevap vermemiş, ikinci başvuru karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Kötü Muamele İddialarına İlişkin Olarak Yürütülen Soruşturmalar

1. Birinci Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar

5. Diyarbakır Barosu Başkanlığı İnsan Hakları Merkezi İşkence ile Mücadele Komisyonu (Baro) adına Av. Kadriye Kaya 28/5/2021 tarihinde, başvuruçuların ve birinci başvuruçunun kızının 18/5/2021 tarihinde kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığı iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştur.

6. İhbar dilekçesinde birinci başvuruçunun olayla ilgili anlatımına yer verilmiştir. Buna göre birinci başvuruçu, olay günü saat 17.30 sıralarında evinde yemek yerken bina içinden gelen bağırışmalar üzerine kapıya çıktığında oğlu olan ikinci başvuruçunun "Anne, neredesin?" diye bağırıldığını duyduğunu, yere yığılıp yatırılmış hâlde üç kolluk görevlisinin müdahalesine maruz kaldığını gördüğünü belirtmiştir. Kolluk görevlilerine "Dövmeyin oğlumu, suçu neyse alın götürün." demesi üzerine görevli polislerden birinin kendisini saçından tutarak binanın dış kapısına kadar sürüklediğini, sinkaflı hakaretlerde bulunduğunu, koluna tekme, karnına yumruk attığını, aldığı darbeler sonucu merdivenlerden düştüğünü, dişlerinin kırıldığını, olay yerinde kırık dişini bulduğunu, ayrıca karın bölgesine aldığı darbeler nedeniyle tuvalet sırasında kanaması olduğunu beyan etmiştir.

7. Birinci başvuruçu hakkında düzenlenen adli raporlar sırasıyla şöyledir:

i. 18/5/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi genel adli muayene raporu: "*Darp ile gelen hastanın boyun sol kısmında [Okunamadı.] kızarıklık ve dermabrazyon, sol ön kolda hassasiyet izlendi. [Okunamadı.] sol el radius uça şüpheli fraktür izlendi. Uzun kol atele alındı. Mevcut durumu BTM ile giderilemez. Hayati tehlikesi yoktur. Durum bildirir geçici hekim raporudur.*"

ii. 21/5/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi raporu: "*Tomografi raporunda humerus altı uç kırığı raporlanmış olup basit tıbbi müdahale ile giderilemez, uzul kol atelde*"

iii. 21/5/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi raporu: "*Yara iyileşmesi devam etmekte olup kati rapor için iki ay sonra kontrol önerilir. Tanı: Bir başka şahıs tarafından darp veya çarpma*"

iv. 5/7/2021 tarihli Diyarbakır Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi raporu: "*Hastanın yapılan ağız içi ve radyolojik muayenesi sonucunda 26 Nolu dişinde kron kırığı olduğu, bunun sonucunda çiğneme fonksiyonun aksadığını, tedavi olarak implant cerrahisine ihtiyacı olan bir durum olduğu görülmüş, yüzünde kalıcı iz ve hasar olmadığı, vücut fonksiyonlarının doğru çalıştığı ve hayati tehlikesi olmadığı tespit edilmiş olup bu kati rapor... [hazırlanmıştır.]*"

v. 6/7/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi raporu: "*Sırında 4 cm.lik iz mevcuttur. Durum bildirir, kati rapordur. Tanı: Bir başka şahıs tarafından darp veya çarpma*"

8. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Baronun ihbarı üzerine soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında görevi yaptırmamak için direnme ve kasten yaralama suçlarına ilişkin hazırlanan tahkikat evrakı dosyaya alınmıştır. Evrak içeriğine göre;

i. Narkotik Şube Müdürlüğünde görevli polis memurları O.M. müşteki, S.Ç. ise müşteki-şüpheli sıfatıyla verdikleri ifadelerinde 18/5/2021 günü saat 17.30 sıralarında uyuşturucu madde satışı yaptığı değerlendirilen ikinci başvurunun yakalanması amacıyla adrese gittiklerini, ikinci başvurunun elindeki maddeyi yere atarak kaçmaya çalıştığını, bu sırada bina içinden birinci başvuru, birinci başvurunun eşi ve kızının kendilerine saldırdığını, ikinci başvuru ellerinden alıp kaçırmaya çalıştıklarını beyan etmiştir. Anlatımlarına göre birinci başvuru "Baylıyorum." diyerek kendisini yere atmış, kızı da "Adam kaçırıyorlar!" diye bağırarak çevreyi galeyana getirmiştir. Kolluk görevlileri, şahısların direnmeleri üzerine kademeli güç kullandıklarını ifade etmiştir.

ii. Birinci başvuru müşteki-şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde olay tarihinde evinin damında iken bağırma seslerini duyduğunu, aşağı indiğinde oğlunun polislerin elinde olduğunu, yalnızca "Benim oğlum içicidir, onu darp etmeyin ama görebilirsiniz." dediğini, kolluk görevlilerine diremediğini, sadece oğluna zarar verilmemesi için araya girdiğini, polis memuru S.Ç.nin kendisini saçından tutup sürüklediğini, yerde tekmelediğini ve karnına yumruk attığını ifade etmiştir.

iii. Birinci başvurunun kızı, şüpheli sıfatıyla verdiği ifadesinde bina girişinde sesler duyması üzerine aşağı indiğini, annesi ve kardeşinin polislerle arbede yaşadığını gördüğünü, annesini o kargaşadan kurtarmaya çalıştığı sırada polis memuru S.Ç.nin yüzüne tükürüp hakaret ettiğini, annesini de darbettiğini belirtmiştir.

9. Başsavcılık, ikinci başvurunun gözaltına alınması sırasında başvurularda ve birinci başvurunun kızına kötü muamele ve hakaret edildiği iddialarını şüpheli polislerin savunmaları, tutanaklar, tanık beyanı ve adli raporlarla birlikte değerlendirmiş; kolluk görevlilerinin zor kullanma yetkisini aştıklarını ve hakarete bulunduklarına dair kamu davası açmaya yeterli şüphe oluşturacak delil bulunmadığı gerekçesiyle 29/6/2021 tarihinde kovuşturmayla yer olmadığına karar vermiştir.

10. Kovuşturmayla yer olmadığına dair karara karşı Baro ve birinci başvuru adına Av. Kadriye Kaya'nın itirazı Sulh Ceza Hâkimliğince 19/10/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

11. İkinci başvuru kovuşturmayla yer olmadığına dair karara itiraz etmemiştir.

2. İkinci Kovuşturmayla Yer Olmadığına Dair Karar

12. Birinci başvuru 9/6/2021 tarihli şikâyet dilekçesiyle aynı olaya ilişkin başvuruda bulunmuş ve adli muayene raporlarını sunmuştur (bkz. §§ 6, 7).

13. Baro adına Av. Kadriye Kaya 11/6/2021 tarihli ihbar dilekçesinde ikinci başvurunun kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığını, birinci başvurunun İnsan Hakları Merkezi İşkence ile Mücadele Komisyonu ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesine başvurarak ikinci başvurunun gözaltı işlemi sırasında ve devamında kolluk görevlilerinin kötü muamelesine uğradığını bildirdiğini belirtmiştir. Başvuru üzerine Baro heyeti 7/6/2021 tarihinde ceza infaz kurumunda tutulan ikinci başvuru ile avukat görüşme odasında görüşme gerçekleştirmiştir. İkinci başvuru bu görüşmede evine baskın yapıldığını, herhangi bir uyarı yapılmadan yere yatırıldığını, kaburgasına ve başına sert darbeler aldığını, hakaretlere maruz kaldığını, muayene sırasında

kolluk görevlilerinin odada olmaları nedeniyle baskı hissettiğini, gözaltında kaldığı sürede de aynı kişilerin kötü muamelesine uğradığını beyan etmiştir. Heyet tarafından yapılan gözlemden boyun, baş ve kaburga bölgelerinde şişlik ve kızarıklık tespit edilmiştir.

14. Başsavcılık 7/7/2021 tarihinde farklı soruşturma dosyalarına kaydedilen her iki şikâyet dilekçesinin (bkz. §§ 12, 13) bağlantılı olduğu gerekçesiyle birleştirilmesine karar vermiş, 8/7/2021 tarihinde ise şikâyetle konu olayla ilgili olarak 29/6/2021 tarihinde kovuşturmayla yer olmadığına dair karar verildiği (bkz. § 9), soruşturma dosyasının anılan dosyayla mükerrer olduğu gerekçesiyle kovuşturmayla yer olmadığına dair karar vermiştir.

15. Birinci başvuru; bu karara karşı yaptığı itirazda mükerrer kabul edilen soruşturma dosyasının Baronun ihbarı üzerine başlatıldığını, kendi başvurusunu ise bizzat kendisi ve yetkili kıldığı avukatların yaptığını belirterek dosyaların birleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Etkili bir soruşturma yürütülmediğini, delillerin toplanmadığını ileri sürerek Türkiye İnsan Hakları Vakfının (TİHV) 11/8/2021 tarihli değerlendirme raporunu sunmuştur. Anılan rapora göre TİHV hekimleri, başvurunun adli muayene raporlarını ve anlatımlarını birlikte değerlendirilerek tespit edilen lezyonların başvurunun olaya ilişkin beyanlarıyla uyumlu olduğu kanaatine ulaşmıştır.

16. Baro adına itiraz eden Av. Kadriye Kaya, Başsavcılığa sunulan iki ayrı ihbar dilekçesi üzerine iki ayrı soruşturma başlatıldığını, dosyaların birleştirilmesi gerektiğini, ilk ihbar dilekçesiyle başlatılan soruşturmada her iki başvurunun da mağdur olarak gösterildiğini, buna karşın söz konusu ihbar dilekçesinin birinci başvurunun beyanlarından ibaret olduğunu, ikinci başvurunun ise Baronun İşkenceyi Önleme Komisyonuna başvurusu üzerine alınan ayrıntılı beyanlarından hareketle ayrıca bir ihbar dilekçesi oluşturularak Başsavcılığa sunulduğunu belirtmiştir. İlk ihbar dilekçesiyle başlatılan soruşturma kapsamında verilen kovuşturmayla yer olmadığına dair kararda ikinci başvurucuya ilişkin herhangi bir açıklama ve değerlendirmeye yer verilmediğini, ikinci başvurunun ayrıntılı beyanlarından oluşan ihbar dilekçesi üzerine etkili bir soruşturma yürütülmesi gerekirken herhangi bir işlem yapılmadığını ileri sürmüştür. Bu nedenle kovuşturmayla yer olmadığına dair kararın kaldırılmasını, dosyaların birleştirilmesini ve soruşturmanın yürütülmesine devam edilmesini talep etmiştir.

17. Sulh Ceza Hâkimliği birinci başvurunun itirazını 24/8/2021 tarihinde, Baro adına karara itiraz eden Av. Kadriye Kaya'nın itirazını ise 12/10/2021 tarihinde kesin olarak reddetmiştir. İkinci başvuru kovuşturmayla yer olmadığına dair karara itiraz etmemiştir.

18. Birinci başvuru, nihai kararı 8/9/2021 tarihinde; ikinci başvuru ise başvuru formundaki beyanına göre 20/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra süresinde başvuruda bulunmuştur.

B. Olayla Bağlantılı Ceza Yargılaması Süreci

19. 18/5/2021 tarihinde ikinci başvurunun yakalanması sırasında birinci başvuru ve kızının kolluk görevlilerine karşı direndiği gerekçesiyle Başsavcılık tarafından görevi yaptırmamak için direnme ve kasten yaralama suçlarından soruşturma başlatılmıştır.

20. Olay tutanağının ilgili kısmı şöyledir :

"[...ikinci başvuru]nın eroin maddesi olarak tespit ettiğimiz maddeyi yere attığı görülmüş ve şahıs biz görevlilere bırakan beni diyerek direnmeye ve kaçmaya çalışmış bu esnada bina içerisinde annesi ve babası ve kız kardeşi olduğunu tespit ettiğimiz şahısların yanımıza gelerek biz görevlilere vurmak ve ısırmak suretiyle saldırmış ve şahsı oradan kaçırmaya çalışmışlar, o esnada bu şahısların eline geçen [ikinci başvuru]yı ellerinden alarak tuttuğumuz esnada binalardan bir tanesinin yer düştüğü görülmüş, biz görevliler olarak şahsı elimizden almamaları için şahsı tutmaya çalıştığımız sırada [birinci başvuru] ve kız kardeşi [F.D.] yüksek sesle adam kaçırıyolar yetişsin diyerek çevreyi galeyana getirmiş ve kalabalık toplanmaya başlayınca bu şahıslara ve elimizde bulunan [ikinci başvuru] saldırılarının şiddetlenmesi üzerine gerekli uyarılar yapılmış, uzaklaşmaları aksi takdirde zor kullanacağınız sesli olarak defalarca söylenmiş ise de biz görevlilere [birinci başvuru] ve kız kardeşi [F.D.] ve babası olan [N.D.] isimli şahsı yumruk atmak ve eşarpları ile vurma ve tekme atmak suretiyle biz görevlilere saldırmaya devam etmeleri üzerine [ikinci başvuru] kaçırılmaları ve uyarılara rağmen saldırılarına devam etmeleri üzerine kademeli olarak zor kullanılarak kalabalık dağıtılmıştır. [ikinci başvuru]nın direnmeye ve kaçmaya devam etmesi üzerine şahsa da kademeli olarak zor kullanılarak aynı gün saat 17.35 sıralarında CMK 147 deki yasal hakları okunarak taramızca yakalanmıştır..."

21. Soruşturma kapsamında Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünde görev yapan polis memurları O.M. müşteki, S.Ç. ise müşteki-şüpheli sıfatıyla ifade vermiş; birinci başvuru müşteki- şüpheli, kızı ise şüpheli sıfatıyla beyanda bulunmuştur (bkz. § 8). Bilgi sahibi sıfatıyla ifadesine başvuru diğer polis memurları, olay günü uyuşturucu madde satışı yaptığı değerlendirilen ikinci başvuru kaçmaya çalıştığını, bu esnada bina içindeki birinci başvuru, eşi ve kızının kendilerine saldırdıklarını ve ikinci başvuru ellerinden alıp kaçırmaya çalıştıklarını, birinci başvuru kendisini yere attığını, şahıslara kademeli güç uygulayarak etkisiz hâle getirdiklerini beyan etmişlerdir.

22. Olay sırasında yaralanan kişiler hakkında yapılan tespitler şöyledir: Hastane tarafından 18/5/2021 tarihinde polis memuru O.M. hakkında düzenlenen raporda "sağ ön kol dış yüzeyde geniş yüzeyli ekimoz mevcut, BTM ile giderilebilir..." ifadesine yer verilmiş, polis memuru S.Ç. hakkında düzenlenen raporda "sağ baş parmak proximal hafif kanamalı. 3 cm.lik laserasyon mevcut. Sağ dirsek bölgesinde birden fazla noktasal [Okunamadı.] yüzeyli ekimoz mevcut. Sağ el [Okunamadı.] 2 parmakta yumuşak doku zedelenmesi, hassasiyet mevcut. BTM ile giderilebilir." tespiti yapılmıştır. Birinci başvuru hakkında düzenlenen raporlarda ise çeşitli bölgelerde ekimoz, kırık ve dış hasarı tespit edilmiştir (bkz. § 7).

23. Olay anına ilişkin olarak cep telefonu kamerasıyla kaydedilen görüntüler kolluk görevlilerince CD inceleme tutanağı ile kayıt altına alınmıştır. Söz konusu tutanakta, ikinci başvuru odada yerde oturur vaziyetteyken polislerce tutulmaya çalışıldığı, polislerden birinin odadaki sehpanın üzerini kontrol ettiği sırada birinci başvuru polislerle konuştuğu, polislerin birinci başvuru işlerine engel olmaması konusunda uyardığı ve dışarı çıkmasını istediği, ardından diğer odaya götürüp onu sakinleştirmeye çalıştığı, başka bir polis memurunun elindeki poşeti gösterip "Bak, bu kokain." dediği, kameranın ikinci başvuru olduğu odaya geçtiği ve şahsın ellerinin arkadan kelepçeli vaziyette olduğu ve başında bir polis memurunun beklediğinin görüldüğü, bina içindeki görüntülerde ise polis memurlarının birinci başvuru kızıyla konuşarak ikinci başvuru almak isteyen polislerle engel olmaması, sakinleşerek eve gitmesi gerektiğini söyledikleri, kızın merdivenlerde oturmaya devam ettiği ve polislerden birinin kızdan şikâyetçi olacağını söylediğinin izlendiği belirtilmiştir.

24. Başsavcılık, görevli polislerin uyuşturucu satışı şüphesiyle ikinci başvurucuyu yakalamaları sırasında birinci başvurucu ve kızının buna engel olmaya çalıştıkları, ikazlara rağmen direnmeye devam etmeleri nedeniyle etkisiz hâle getirildikleri, birinci başvurucu ve kızı F.D.nin olay sırasında müşteki polis memurlarına yönelik hakaret içerikli sözler sarf ettikleri iddiasıyla haklarında hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından iddianame tanzim etmiştir.

25. Yapılan yargılama sonucunda birinci başvurucu ve kızı F.D. hakkında kamu görevlisine alenen hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından mahkûmiyetlerine karar verilerek hükmün açıklanması geri bırakılmıştır. Bu karara karşı yapılan itiraz Ağır Ceza Mahkemesince 23/11/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

27. 2021/61775 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle inceleme konusu başvuru dosyasıyla birleştirilmesine karar verilmiştir.

A. Birinci Başvurucu Yönünden

1. Birinci Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Birinci başvurucu; evinin önünde kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine uğradığını, ayrıca hakaret ve tehdidine maruz kaldığını, bu konuda etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir.

2. Değerlendirme

29. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Başvurucu, aynı olaya ilişkin olarak verilen iki ayrı kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. Bireysel başvuru, mülkerrerlik gerekçesiyle tesis edilen ikinci kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı yaptığı itirazın reddi sonrasında yapılmıştır. Bununla birlikte başvurunun itirazlarının aynı olaya ilişkin soruşturma sürecinin bütününe yönelik olması nedeniyle bireysel başvurunun 29/6/2021 tarihli ilk kovuşturmaya yer olmadığına dair karar yönünden de yapıldığı kabul edilmiştir. İlk kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı yapılan itiraza ilişkin ret kararı bireysel başvuru tarihinden sonra verilmiştir.

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönlünden

1. Genel İlkeler

32. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere *işkence* ve *eziyet* yapılması, kişilerin *insan haysiyetiyle bağdaşmayan* bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağını ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkidir (*Cezmi Demir ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; *Ali Rıza Özer ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; *K.K.* [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

33. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları -kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun- ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, § 81; *K.K.*, § 27).

34. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Artif Haldun Soygür* [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

35. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin *savunulabilir* iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delilleri toplamalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (*Tahir Canan* [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; *Cezmi Demir ve diğerleri*, §§ 111, 112, 114-117; *Ali Rıza Özer ve diğerleri*, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen

karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin* [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Birinci başvuru, olay günü evinin önünde ikinci başvurucuya yönelik müdahaleyi gördüğünü, kolluk görevlilerine "*Dövmeyin oğlumu, suçu neyse alın götürün.*" dediğini, bu sırada bir polis memurunun kendisini saçından tutarak binanın dış kapısına kadar sürüklediğini, sinkaflı sözlerle hakaret ettiğini, koluna tekme, karnına yumruk attığını ileri sürmüştür. Başvurucu, aldığı darbeler nedeniyle merdivenlerden düştüğünü, dışlerinin kırıldığını ve karın bölgesine aldığı darbeler sebebiyle tuvalet sırasında kanama yaşadığını (bkz. § 6) belirtmiştir. Öte yandan olayla bağlantılı olarak yürütülen ceza soruşturmasına ait tahkikat evrakından kolluk görevlilerinin ikinci başvurucunun yakalanması sırasında başvurucu ve yakınlarının müdahaleye engel olmaya çalıştıkları, uyarılara rağmen direnişin sürmesi üzerine kademeli güç kullandıklarını belirttikleri anlaşılmıştır (bkz. §§ 8, 20, 21). Olay anına ilişkin cep telefonu kaydı olduğu, bu kayıdan kollukça CD inceleme tutanağı ile çözümlendiği görülmüştür (bkz. § 23). Bununla birlikte mevcut tespitlerin olayın bütünü, müdahalenin başladığı anı ve müdahale sırasında birinci başvurucuya yönelen fiziki kuvvetin kapsamını açıklığa kavuşturacak kesinlikte bir değerlendirme içerdiği söylenemeyecektir.

37. Baronun 28/5/2021 tarihli ihbarı üzerine başlatılan soruşturmada Başsavcılıkça olayla bağlantılı olarak görevi yaptırmamak için direnme ve kasten yaralama suçları soruşturmasına ait tahkikat evrakı dosyaya dâhil edilmiş; başvurucunun yaralanmalarına ilişkin tıbbi belgeler temin edilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun mağdur sıfatıyla beyanı alınmamış, olayın aydınlatılmasına elverişli şekilde sorumluların belirlenmesi ve çelişkilerin giderilmesi için tamk beyanları ile kamera görüntülerinin temini ve bağımsız incelenmesi gibi delil toplama işlemleri gerçekleştirilmemiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda da başvurucunun tıbbi bulguları karşısında kolluğun güç kullanımının kesin olarak gerekli olup olmadığı, kesin olarak gerekli ise başvurucunun tutumuyla orantılı olup olmadığı tartışılmamıştır (bkz. § 9). Başvurucu 9/6/2021 tarihinde bu defa bizzat şikâyetle bulunmuştur. Başsavcılık, bu şikâyeti Baronun ikinci başvurucuya ilişkin ihbarıyla birleştirmiş ve herhangi bir yeni soruşturma işlemi yapmadan mükerrer olduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Sonuç olarak başvurucunun kötü muamele iddiası hakkında olayın gerçekleşme biçimini aydınlatmaya elverişli tüm delillerin toplanması ve değerlendirilmesi bakımından gerekli özenin gösterildiği sonucuna varılamamıştır. Bu nedenle kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu hakkında düzenlenen tıbbi raporlarda kırık, diş hasarı ve çeşitli lezyonlara ilişkin bulgular yer almakla birlikte (bkz. § 7) yukarıda açıklanan soruşturma eksiklikleri nedeniyle olayın gerçekleşme biçimi ve başvurucunun yaralanmalarının hangi koşullarda meydana geldiği açıklığa kavuşturulamamıştır. Bu bağlamda birinci başvurucunun yaralanmalarının kolluk görevlilerinin uyguladığı fiziki kuvvetten mi yoksa yakalama işlemi sırasında yaşandığı ileri sürülen arbede ve düşme iddiasıyla bağlantılı şekilde mi meydana geldiği hususu ortaya konulamamıştır. Dolayısıyla bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

B. İkinci Başvurucu Yönünden

39. İkinci başvurucu yakalama sırasında kolluk görevlilerinin orantısız güç kullandıklarını, ayrıca gözaltı sürecinde de kötü muameleye maruz kaldığını ancak bu iddiası yönünden de hiçbir araştırma yapılmadığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. İkinci başvurucu, başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

40. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir.

41. Somut olayda, ikinci başvurunun 18/5/2021 tarihinde yakalama sırasında kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığı iddiasıyla Baro adına Av. Kadriye Kaya tarafından yapılan ihbar üzerine soruşturma başlatılmış, Başsavcılık kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Baro bu kez ikinci başvurunun gözaltı sürecinde de kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürerek ayrıca ihbarda bulunmuş, Başsavcılık mükerrerlik gerekçesiyle yeniden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair her iki karar da ikinci başvurucuya tebliğ edilmiş ancak ikinci başvurucu kararlara itiraz etmemiştir. Bu durumda ikinci başvurunun başvuru yollarını usulüne uygun tükettiğinden bahsedilemeyeceği açıktır.

42. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

43. Birinci başvurucu, ihlalin tespitiyle birlikte yeniden soruşturma yapılmasına karar verilmesini talep etmiş; bunun yanı sıra 100.000 TL manevi tazminat ile 50.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

45. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturma ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

46. Birinci başvurucaı maneıi zararı karşılığında talebine bağılı kalınarak net 100.000 TL maneıi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Birinci başvurucaı, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Birinci başvurucaı yönünden kötü muamele yasağıının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İkinci başvurucaı yönünden kötü muamele yasağıının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA.

C. Birinci başvurucaı yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağıının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/28242 ve 2021/30512) GÖNDERİLMESİNE,

E. Birinci başvurucaı net 100.000 TL maneıi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin birinci başvurucaı ÖDENMESİNE, ikinci başvurucaının yaptığı yargılama giderlerinin üzerinde BIRAKILMASINA,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben birinci başvurucaının Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.